

Stručni rad

UDK 811.16/.17(031)

Novica VUJOVIĆ (Nikšić)

Fakultet za crnogorski jezik i književnost – Cetinje

novica.vujovic@fcjk.me

TEMELJNI PROJEKAT DANAŠNJE SLAVISTIKE

(Enciklopedija slovenskih jezika i lingvistike,

gl. ur. Mark L. Grinberg, izdavač BRILL)

Višetomna *Enciklopedija slovenskih jezika i lingvistika* (*Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics*) trenutno je najveći i najznačajniji projekat u naučnoj i kulturnoj slavistici i jedan od najznačajnijih u opštoj lingvistici. Produkt je holandske izdavačke kuće BRILL, najstarijega svjetskog izdavača lingvističke literature, te tima naučnika na čelu s glavnim urednikom Markom L. Grinbergom¹, profesorom Univerziteta u Kanzasu i dopisnim članom Slovenske akademije nauka i umjetnosti. Projekat je zasnovan prije šest godina a predviđeno je da se okonča do 2023, nakon čega će se štampati svi tomovi *Enciklopedije*. Do tada, svaka završena cjelina biće dostupna u online verziji.

U informaciji koja na sajtu izdavačke kuće BRILL stoji uz ovo izdanje piše: „Enciklopedija slovenskih jezika i lingvistike nudi sveobuhvatan pregled jezika slovenske jezične porodice i različitih načina na koji se oni proučavaju. Pruža autoritativan tretman svih važnih aspekata slovenske jezične porodice od njenog indoeuropskog porijekla do danas, kao i razmatranje interakcije slavenskog s drugim jezicima“.²

U pogledu metodološke strane ovoga projekta, koncepta i podjele poslova najzapaženiju ulogu imao je glavni urednik. Kako ističe Mark L. Grinberg, početna zamisao uredništva bila je realizacija u vidu deset tematskih cjelina s oko 500 članaka. „Željeli smo“ – potcrtava Grinberg – „skice modernih jezika slovenske grupe. Željeli smo pregledne članke o podgrupama. Željeli smo po-

¹ Pored Grinberga uredništvo čine: Lenor A. Grenoble (Lenore A. Grenoble, glavna urednica, SAD), Masako Ueda Fidler (SAD), Nadja Zorihina-Nilson (Švedska), Anita Peti-Stantić (Hrvatska), Marek Lazinski (Poljska), Steven Diki (Stephen Dickey, SAD), Björn Vimer (Björn Wiemer, Njemačka), Mihail Osłon (Poljska), Mladen Uhlík (Slovenija), Marija Mitova (tehnička urednica, Bugarska) i Kšištof Borowski (Krzysztof Borowski, tehnički urednik i pomoćnik glavnog urednika, Poljska i SAD).

² <https://referenceworks.brillonline.com/browse/encyclopedia-of-slavic-languages-and-linguistics-online>

litička istraživanja – članke o jezicima i kako oni učestvuju u politici izgradnje nacije u 19. stoljeću. Željeli smo članak o tekstualnim tradicijama – srednjovjekovnoj tekstologiji slovenskih jezika. Željeli smo pogledati kada su jezici prvi put napisani i potvrđeni. U devetom vijeku naše ere znamo kada je slovenski prvi put zapisan, uglavnom da bi se *Novi zavjet* preveo na slovenski iz grčkih originala. A to su rukom napisani prijevodi koje su radili monasi, a zatim prepisivali tokom vijekova. Imamo potvrde o ranim fazama ovih jezika koji nam dokazuju kako su ti jezici morali zvučati.³ S obzirom na takav koncept, uredništvo je širom slovenskoga svijeta kontaktiralo s najznačajnijim predstavnicima nacionalnih filologija te po strogim kriterijumima dijelilo zaduženja za izradu enciklopedijskih članaka. Tekstovi su po prispieću recenzirani.

Sastavni dio *Enciklopedije* su, razumije se, i jezici sa štokavske osnove, a među njima – prvi put u izdanju ovakvoga ranga i značaja u opštoj lingvistici – članak o crnogorskome jeziku. Autor te odrednice je Adnan Čirgić. Enciklopedijska sinteza Adnana Čirgića ocijenjena je pozitivno i prihvaćena, prema saopštenju glavnoga urednika Grinberga, kao „rad vodećega stručnjaka za istoriju i strukturu crnogorskoga jezika“. Nije plod slučajnosti činjenica da je sa štokavskoga jezičkog područja ovaj projekat okupio najznačajnije jezikoslovce – uz montenegristu Čirgića tu su iz Srbije Jasmina Grković-Mejdžor, Danko Šipka (SAD) a iz Hrvatske Ranko Matasović, Milan Mihaljević, Anita Peti-Stantić, Mate Kapovića i dr.

Enciklopedija slovenskih jezika i lingvistike nudi članke o istoriji datih jezika, članke što bogate slavistička saznanja iz sfere fonologije, morfologije, sintakse, semantike, leksikologije, sociolingvističke problematike itd. Svi su ti članci nastali ispod pera meritornih jezikoslovaca. Korisnicima su osobito dragocjene iscrpne bibliografije što prate enciklopedijske članke, pa tako postaje vidljivija i istorija nekoga pitanja i literatura o njemu. Konačno, za crnogorsku kulturu i nauku, za montenegristiku u prvome redu, značajna je činjenica da se u jednome od tomova *Enciklopedije slovenskih jezika i lingvistike* kao ravnopravan član slovenske jezičke porodice nalazi i crnogorski jezik.

³ V. intervju s Markom L. Grinbergom na: <https://news.ku.edu/2020/04/28/ku-profs-lead-development-encyclopedia-slavic-languages>